

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

IŠANKSTINIO TYRIMO ATASKAITA GAMINIŲ IR PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

2010 m. liepos 30 d. Nr. IT-P-20-11

Vilnius

Išankstinis tyrimas atliktas, vykdant
2-ojo audito departamento Zitos Valatkienės
2010-03-01 pavedimą Nr. P-20-2

Išankstinį tyrimą atliko valstybinių auditorių grupė:
Antanas Aliulis (grupės vadovas)
Bronius Kurkutis
Mindaugas Valančius

Išankstinis tyrimas pradėtas 2010-03-01
Išankstinis tyrimas baigtas 2010-07-30

TURINYS

Išankstinio tyrimo atlikimo priežastys	3
Išankstinio tyrimo apimtis ir metodai	4
Nagrinėtos veiklos sritys ir nustatytos problemos	5
1. Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemoje dalyvaujančių institucijų funkcijos	5
2. Gamintojų ir importuotojų atsakomybė	6
2.1. Gamintojo atsakomybės principo, kai gamintojas pats tvarko atliekas arba sutartiniais pagrindais paveda tai daryti atliekų tvarkytojams arba jų organizacijoms, taikymas	8
2.2. Gamintojo atsakomybės principo, kai gamintojas ar importuotojas sumoka mokesčius už aplinkos teršimą, taikymas	9
3. Gaminių ir pakuočių atliekų 2007–2008 m. tvarkymo užduotys ir jų vykdymas. Gaminių ir pakuočių atliekų apskaita	12
4. Naujausių ES direktyvos reikalavimų perkėlimas į Lietuvos teisės aktus	15
Priežastys, dėl kurių siūloma neatlikti audito	15
Priedai	18

IŠANKSTINIO TYRIMO ATLIKIMO PRIEŽASTYS

Aplinkos apsauga glaudžiai susijusi su ekonomika, kurios plėtra reikalauja daugiau gamtos išteklių ir lemia didesnę vandens, oro ir žemės taršą. Kita vertus, stipri ekonomika turi daugiau išteklių ir galimybių spręsti aplinkos apsaugos klausimus.

Europos Sąjungos aplinkos apsaugos politika remiasi tokiais principais:

- atsargumo – ne laukti, kol paaiškės tikrasis problemos mastas, o nedelsiant imtis veiksmų. Ekologinės problemos formuojasi iš lėto, todėl joms išspręsti reikia daug laiko;
- „teršėjas moka“ – už taršos prevenciją ir išvalymą turi mokėti ne visuomenė, o taršos sukėlėjas;
- taršos prevencijos – mažiau kainuoja išvengti teršalų susidarymo, negu juos valyti ir naikinti.

Atsižvelgdami į šių principų svarbą Europos Parlamentas ir Taryba priėmė direktyvą¹, kurioje numatė priemones, skirtas apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą užkertant kelią atliekų susidarymo ir tvarkymo žalingam poveikiui, sumažinant išteklių naudojimo bendrą poveikį ir padidinant tokio naudojimo veiksmingumą. Direktyvoje numatyta padidinti gamintojo atsakomybę, sustiprinant atliekų prevenciją, pakartotinį naudojimą ir perdirbimą.

Gaminių ir pakuočių išleidimas į rinką yra susijęs su visuomenės poreikių tenkinimu ir nuolat didėja. Gaminių ir pakuočių atliekų surinkimas, rūšiavimas ir perdirbimas – neatsiejama visos atliekų tvarkymo sistemos dalis, lemianti atliekų kiekius ir jų tvarkymo sąnaudas, t. y. netinkamai sutvarkytos gaminių ir pakuotės atliekos patenka į komunalines atliekas, o gyventojai už jų sutvarkymą moka du kartus (pirkdami gaminius ir mokėdami už komunalinių atliekų tvarkymą).

Visuomenė per mažai informuojama apie gaminių ir pakuotės atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemas.

Šalyje 2008 m. susidarė 1 386,7 tūkst. t komunalinių atliekų, iš kurių 90,4 proc., arba 1 254,1 tūkst. t, buvo šalinama sąvartynuose, o 60,5 tūkst. t eksportuota ir 54,8 tūkst. t perdirbta. Taigi pastaruoju metu Lietuvos Respublikoje apie 90 proc. komunalinių atliekų šalinama sąvartynuose, po 4 proc. eksportuojama ir perdirbama. Tai savo ruožtu daro neigiamą įtaką aplinkai ir žmonių sveikatai, pagrįstai kelia visuomenės nepasitenkinimą.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, atsižvelgdama į augantį visuomenės susidomėjimą aplinkosauga ir atliekų tvarkymo ir rūšiavimo problemomis, gavusi Seimo Aplinkos apsaugos komiteto siūlymus, į 2010 m. Valstybinio audito programą įtraukė gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo auditą.

¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2008-11-19 direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas.

IŠANKSTINIO TYRIMO APIMTIS IR METODAI

Išankstinio tyrimo tikslas – surinkti ir įvertinti informaciją apie gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą, identifikuoti šios srities problemas ir apsispręsti, ar būtina atlikti pagrindinį tyrimą.

Išankstinio tyrimo objektas: gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymas.

Išankstinio tyrimo subjektas: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

Audituojamas laikotarpis: 2008 ir 2009 metai. Tendencijų ir pokyčių analizei naudojome 2006–2007 m. duomenis.

Išankstinio tyrimo metu taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai: audito įrodymams gauti taikėme skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo analitines procedūras. Atlikdami paklausimo procedūras taikėme pokalbių metodus, analitines procedūras atlikome taikydami palyginamosios analizės metodus. Bendravome su Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Vilniaus ir Alytaus regionų aplinkos apsaugos departamentų (toliau – RAAD) darbuotojais. Analizavome institucijų, kurios atsakingos už atliekų tvarkymą, vykdomas funkcijas ir bendradarbiavimą. Susipažinome su minėta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva², kurioje numatytos priemonės, skirtos apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą, užkertant kelią atliekų susidarymo ir tvarkymo žalingam poveikiui ar sumažinant jį ir išteklių naudojimo bendrą poveikį bei padidinant tokio naudojimo veiksmingumą. Analizavome kitų šalių patirtį, detaliau susipažinome su Švedijoje taikomu gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo modeliu.

Informacijos šaltiniai: naudojome Aplinkos ministerijos atliekų apskaitos duomenimis, Aplinkos apsaugos agentūros, Vilniaus ir Alytaus RAAD veiklos ataskaitomis ir pateiktais duomenimis apie atliekų apskaitą ir ūkio subjektų kontrolę. Išankstinio tyrimo metu iš subjektų dar negalėjome gauti 2009 metų atliekų apskaitos ataskaitų duomenų.

Ataskaitoje vartojamos sąvokos:

gaminių atliekos – atliekos, kurios susidaro pasibaigus alyvų, elektros ir elektroninės įrangos (toliau – EEI) ir Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo nustatyta tvarka apmokestinamųjų gaminių naudojimo laikui, ir eksploatuoti netinkamos transporto priemonės,

pakuočių atliekos – pakuotės ir pakuočių medžiagos, pagal atliekų apibrėžimą priskiriamos atliekoms, išskyrus pakuočių gamybos atliekas. Jos skirstomos į rūšis pagal medžiagas, naudotas jų gamybai (stiklinės, plastikinės, PET, metalinės, popierinės, kartoninės ir kt.) Ataskaitoje vartosime apibendrinančią sąvoką – **gaminių ir pakuočių atliekos**.

² Europos Parlamento ir Tarybos 2008-11-19 direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas.

NAGRINĖTOS VEIKLOS SRITYS IR NUSTATYTOS PROBLEAMOS

Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymas suprantamas kaip gaminių ar pakuočių atliekų surinkimas, rūšiavimas ir perdirbimas arba naudojimas energijai gauti. Gaminių ar pakuočių atliekas privalo tvarkyti gamintojai ir importuotojai. Atliekų tvarkymo ir Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymai numato mokestį už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių arba pakuotės atliekomis ir galimybę nemokėti šio mokesčio, priklausomai nuo sutvarkyto gaminių arba pakuočių atliekų kiekio. Jeigu gamintojai ir importuotojai netvarko gaminių ir pakuočių atliekų arba nesumoka numatytų mokesčių už aplinkos teršimą gaminių ir pakuotės atliekomis, jiems taikomas didesnio tarifo mokestis ir teisės aktuose numatytos baudos.

1. Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemoje dalyvaujančių institucijų funkcijos

Atliekų tvarkymo, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo ir Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymuose nustatyta, kad gaminių ir pakuočių ar jų atliekų tvarkymo sistemoje dalyvauja: Aplinkos, Sveikatos, Ūkio ir Žemės ūkio ministerijos, savivaldybės, Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – agentūra), regionų aplinkos apsaugos departamentai, Valstybinė mokesčių inspekcija, ūkinės veiklos vykdytojai – atliekų tvarkytojai, gamintojai, importuotojai (žr. 1 pav.).

Atliekų tvarkymo įstatyme numatyta, kad Aplinkos ministerija koordinuoja kitų valstybės institucijų, vykdančių atliekų tvarkymą, veiklą, tačiau tyrimo metu pastebėjome, kad ministerijai sudėtinga derinti kitų šioje veikloje dalyvaujančių institucijų, ypač kitų ministerijų ir savivaldybių, veiksmus.

Dauguma atliekų tvarkymo specialistų gamintojo atsakomybę supranta kaip atsakomybę už atliekų tvarkymą ir finansavimą visuose etapuose: atliekų surinkimo, rūšiavimo ir perdirbimo.

Gamintojo atsakomybės principas – tai strategija, kuria siekiama sumažinti gaminių ir pakuočių poveikį aplinkai, perkeliant gamintojui atsakomybę už poveikį, susijusį su jo gaminamu gaminiu ar pakuote per visą gaminio ar pakuotės būvio ciklą, ypač atsakomybę už savo gaminių ir pakuočių atliekų surinkimo, perdirbimo, naudojimo ir šalinimo organizavimą ir finansavimą⁴.

Gamintojo atsakomybė Lietuvoje taikoma pakuotėms, apmokestinamiems gaminiams, elektros ir elektroninei įrangai, eksploatuoti netinkamoms transporto priemonėms, alyvoms ir baterijoms (žr. 1 priedą).

2 paveikslėlyje pateikiame šiuo metu Lietuvoje veikiančius gamintojo atsakomybės principo taikymo metodus.

2 pav. Gamintojų atsakomybės principo taikymas Lietuvoje (pagal galiojantį Atliekų tvarkymo įstatymą)

Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė

2 paveikslėlio I-joje schemoje pateikiame šiuo metu veikiančią gamintojo atsakomybės taikymo metodą, kai gamintojas pats tvarko atliekas arba sutartiniais pagrindais paveda tai daryti atliekų tvarkytojams arba gamintojų ir importuotojų organizacijoms.

2 paveikslėlio II-joje schemoje pateikėme šiuo metu veikiančią gamintojo atsakomybės principo taikymo metodą, kai gamintojas ar importuotojas sumoka mokesčius už aplinkos teršimą, o atliekų tvarkymą ar perdirbimą organizuoja ir prižiūri valstybės institucijos.

Toliau šių dviejų metodų taikymą nagrinėsime 2.1 ir 2.2 ataskaitos skyriuose.

⁴ UAB „Ekokonsultacijos“ direktorės L. Šleinotaitės-Budrienės pranešimas Atliekų tvarkymo forume 2009 m.

Audito metu pastebėjome, kad Lietuvoje netaikomas gamintojo atsakomybės principas Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie verslo tikslais įveža į šalį gaminius ar pakuotes.

Pavyzdys

Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie įveža į Lietuvą ir čia parduoda transporto priemones, neįtraukiami į netinkamų naudoti transporto priemonių sistemos kūrimą ir jo finansavimą, todėl daliai Lietuvos Respublikoje parduodamų transporto priemonių netaikomas gamintojo atsakomybės principas ir ateityje gali kilti jų surinkimo ir sutvarkymo problemų.

2.1. Gamintojo atsakomybės principo, kai gamintojas pats tvarko atliekas arba sutartiniais pagrindais paveda tai daryti atliekų tvarkytojams arba jų organizacijoms, taikymas

Kaip minėjome, Atliekų tvarkymo įstatymas numato principą „teršėjas moka“. Pagal šiame įstatyme numatytas teises gamintojai gali (žr. 2 priedą):

1. individualiai tvarkyti savo gaminių arba pakuočių atliekas;
2. gaminių ir (ar) pakuočių atliekas sutartiniais pagrindais pavesti tvarkyti tokias atliekas tvarkančioms įmonėms;
3. įsteigti organizacijas ir joms pavesti diegti savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančias atliekų surinkimo sistemas, kad būtų įvykdytos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir ar pakuotės atliekų tvarkymo užduotys;
4. steigti Atliekų tvarkymo įstatymo 34-3 straipsnyje nurodytas gamintojų ir importuotojų organizacijas ar tapti tokių organizacijų nariais.

Aplinkos ministerija nurodė, kad 2008 m. gamintojų ir importuotojų sąvade buvo įregistruota daugiau negu 12 tūkst. įmonių, išleidžiančių į vidaus rinką pakuotes ir gaminius. Tais pačiais metais per licencijuotas organizacijas pakuotę ir gaminius tvarkė 936 įmonės.

Norime pastebėti, kad 2004–2009 m. buvo įsteigtos tik trys gamintojų organizacijos (gamintojai, importuotojai, pardavėjai ir kiti ūkinės veiklos vykdytojai gali sukurti pakuočių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemą, įkurti jiems atstovaujančią organizaciją), kurios organizavo atliekų tvarkymą. Šios organizacijos 2008 m. sutvarkė 63 proc. EEĮ, 13,4 proc. alyvų, 20,8 proc. pakuočių (žr. 3 priedą).

Pavyzdys

Gamintojų ir importuotojų asociacija 2008 m. sutvarkė 0,29 t baterijų ir akumuliatorių, o iš viso jų sutvarkyta beveik 9,7 tūkst. t, kitų apmokestinamųjų gaminių ji sutvarkė 421,7 t, o iš viso šalyje jų sutvarkyta beveik 21 tūkst. t.

Išnagrinėję gamintojo atsakomybės taikymo metodą (žr. 2 pav. I-ąją schemą), kai gamintojas pats tvarko atliekas arba sutartiniais pagrindais paveda tai daryti atliekų tvarkytojams arba gamintojų ir importuotojų organizacijoms, pastebėjome, kad vienas šios sistemos veikimo trūkumų – sudėtinga gamintojų kontrolė (kai atliekas tvarko pats gamintojas), arba gamintojo

atsakomybės ir įtakos tolimesniam atliekų tvarkymui „praradimas“, sudarius sutartis su atliekų tvarkytojais arba organizacijomis. Gaminių ir pakuočių atliekų perdirbimo/panaudojimo faktą, kai atliekas tvarko patys gamintojai, patvirtina atliekų tvarkytojų Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduoti dokumentai apie atliekų perdirbimą ar kitokį panaudojimą. Gamintojas ar importuotojas sudaręs sutartį su atliekų tvarkytojais ar organizacijomis neprivalo prižiūrėti tolimesnio šių atliekų sutvarkymo ir įsitikinti, ar tikrai tai buvo padaryta. Todėl egzistuoja rizika, kad šios atliekos ne sutvarkomos, o pakliūna į sąvartynus kartu su komunalinėmis atliekomis.

Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2006 m. susidarė 1325,7 tūkst. t komunalinių atliekų, o 2008 m. – 1386,7 tūkst. t (žr. 3 priedą), iš kurių:

– 2006 m. 91,3 proc., arba 1209,8 tūkst. t, komunalinių atliekų buvo šalinama sąvartynuose, 33,7 tūkst. t eksportuota, o 78,8 tūkst. t perdirbta;

– 2008 m. 90,4 proc., arba 1254,1 tūkst. t, komunalinių atliekų šalinama sąvartynuose, 60,5 tūkst. t eksportuota, o 54,8 tūkst. t perdirbta.

Be to, tokia situacija, kai įmonės apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą gali patvirtinti valstybinėms institucijoms pristatydamos atliekų tvarkymo pažymas, kurias išduoda atliekų tvarkytojai, ir tokiu būdu nemokėti mokesčio už aplinkos teršimą, sukūrė tam tikrą pažymų rinką, kurioje yra galimybė nustatyti nepagrįstas atliekų tvarkymo sąnaudomis pažymų kainas. Konkurencijos tarnyba 2009 m. atliko tyrimą pakuočių ir EEĮ atliekų tvarkymo rinkoje ir už kartelinį susitarimą skyrė baudas įmonėms, išduodančioms atitinkamas pažymas.

2.2. Gamintojo atsakomybės principo, kai gamintojas ar importuotojas sumoka mokesčius už aplinkos teršimą, taikymas

Atliekų tvarkymo įstatymas numato galimybę sumokėti mokestį už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekomis. Tai yra, dalis įmonių gali netvarkyti savo atliekų, o sumokėti mokesčius už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekomis.

Įmonių sumokėti mokesčiai patenka į Valstybės biudžetą ir naudojami Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programai, kurios tikslas – sumažinti aplinkos taršą gaminių ir pakuotės atliekomis, padidinant atliekų tvarkymo finansavimo galimybes. Šios programos lėšos naudojamos:

1) EEĮ, apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo sistemų kūrimui, funkcionavimui ir vystymui, įskaitant ir investicinių projektų įgyvendinimą;

2) visuomenės ir savivaldybių darbuotojų mokymui, švietimui ir informavimui apie EEĮ, apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės bei jų atliekų tvarkymą;

3) EEĮ, apmokestinamų gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo sistemų kūrimui, funkcionavimui ir vystymui, teikiant dotacijas savivaldybėms ir subsidijas ūkio subjektams;

4) programos lėšų ir mokesčio už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekomis administravimo priemonėms.

Norime pastebėti, kad nustatyta programos lėšų panaudojimo tvarka sudaro sąlygas lėšas, surinktas iš vienu gaminių ir pakuočių srautų, panaudoti tvarkant kitus gaminių ar pakuočių srautus. Tai gali sukelti gamintojo atsakomybės taikymo ir rinkos iškraipymo riziką.

Išnagrinėję gamintojo atsakomybės taikymo metodą (žr. 2 pav. II-ąją schemą), kai gamintojas ar importuotojas sumoka mokesčius už aplinkos teršimą, o atliekų tvarkymą ar perdirbimą organizuoja ir prižiūri valstybės institucijos, pastebėjome, kad atsakomybė už atliekų sutvarkymą tenka valstybei, o gamintojas neįpareigotas daryti įtaką tolesniam atliekų panaudojimui ar perdirbimui.

2006–2009 m. surinkta 54 089,9 tūkst. Lt mokesčių už aplinkos taršą apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekomis (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Surinkta mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuotės atliekomis

Metai	Įmokos, tūkst. Lt
2006	6 834,3
2007	14 290,8
2008	18 952,6
2009	14 012,2
Iš viso:	54 089,9
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos duomenis	

Išnagrinėję programos lėšų panaudojimą pastebėjome, kad kasmet dalis programos lėšų likdavo nepanaudota (žr. 2 lentelę). Tai rodo riziką, kad už surinktus mokesčius nesutvarkomas juos atitinkantis atliekų kiekis.

2 lentelė. Specialiosios gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos 2006–2009 metų lėšos

Metai	Patvirtinti asignavimai (tūkst. Lt)	Panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)	Asignavimų panaudojimo procentas	Likutis
2006	10 312	7 647,5	74	2 664,5
2007	20 139,4	9 375,2	46	10 764,2
2008	30 760,5	11 760,0	38	19 000,5
2009	26 953,1	3 367,3	12	23 585,8
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos duomenis				

Pavyzdyje pateikiame vieną iš lėšų nepanaudojimo priežasčių.

Pavyzdys

2009 m. paskelbtas antrinių žaliavų surinkimo konteinerių pirkimo konkursas, tačiau, tiekėjams neatitikus konkurso sąlygų, sutartis nepasirašyta, o 17 000 tūkst. Lt numatytų lėšų nepanaudota.

Duomenis apie lėšų panaudojimą ir jų struktūrą pateikiame 3 lentelėje.

3 lentelė. Specialiosios gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos priemonės ir joms panaudotos lėšos (tūkst. Lt)

Gaminių ir pakuotės atliekų sutvarkymas	Metai			
	2006	2007	2008	2009
Padangos	403,7	22,6	81,9	0
Elektros ir elektronikos įranga	0	79,3		0
Baterijos ir akumuliatoriai	0	702,0	0	0
Alyvos	0	0	0	0
Pakuotės	0	174,3	821,9	0
Vidaus degimo variklių degalų, įsiurbimo oro filtrų, tepalinių amortizatorių	0	0		0
Konteinerių pirkimas	4473,0	6199,5	9164,5	182,00
Kitos pakuotės atliekų sutvarkymo išlaidos	2147,9	500,0		0
Visuomenės švietimas	588,7	1697,5	1691,6	3185,3
Kitos išlaidos	34,5	0	0	0
Iš viso:	7647,5	9375,2	11760,0	3367,3
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos duomenis				

Analizuojant 3 lentelėje pateiktus duomenis matyti, kad daugiausia, t. y. apie 58–78 proc. programos lėšų panaudojama konteineriams pirkti, kurie perduodami savivaldybėms, 7–18 proc. – visuomenės švietimui, kitos lėšos (4–35 proc.) – padangų, alyvų, baterijų ir akumuliatorių ir EEĮ tvarkymui.

Gamintojų ir importuotojų mokamos lėšos beveik nepasiekia komunalines atliekas tvarkančių įmonių. Todėl lieka rizika, kad, sumažėjus antrinių žaliavų poreikiui ir nukritus jų kainoms, pasitaikys atveju, kai komunalines atliekas tvarkančios įmonės nutrauks tam tikrų pakuočių ar gaminių surinkimą. Dėl nekokybiškos atliekų tvarkymo paslaugos (perpildytų rūšiavimui skirtų konteinerių) mažėja gyventojų motyvacija rūšiuoti atliekas.

Gamintojo atsakomybės principas Lietuvoje įgyvendinamas ne visiškai, nes:

- 1) apie 90 proc. komunalinių atliekų šalinama sąvartynuose, apie 4 proc. perdirbama ir apie 4 proc. eksportuojama. Tai rodo, kad šalyje nepakankamai išvystytas atliekų rūšiavimas ir antrinių žaliavų perdirbimas;

- 2) gamintojas ar importuotojas, sudaręs sutartį su atliekų tvarkytojais ar gamintojų ir importuotojų organizacijomis, neprivalo prižiūrėti tolimesnio šių atliekų sutvarkymo ir įsitikinti, ar tikrai tai buvo padaryta. Todėl yra rizika, kad šios atliekos ne sutvarkomos, o pakliūna į sąvartynus;
- 3) trys Lietuvoje veikiančios gamintojų ir importuotojų organizacijos 2008 m. sutvarkė 63 proc. EEI, 20,8 proc. pakuočių atliekų, apie 2,9 proc. baterijų ir akumuliatorių ir apie 3 proc. kitų apmokestinamųjų gaminių;
- 4) Lietuvoje netaikomi gamintojo ir importuotojo atsakomybės principai Lietuvos Respublikos piliečiams, kai jie įveža į šalį ir čia parduoda transporto priemones. Todėl ateityje teks ieškoti šių atliekų sutvarkymo finansavimo šaltinio;
- 5) ilgai nepanaudojant daugiau negu pusės Specialiosios gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų, kyla abejonės dėl programos tikslų įgyvendinimo lygio ir kyla rizika, kad nesutvarkomas surinkus mokesčius atitinkantis atliekų kiekis;
- 6) Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų, surinktų iš vienu gaminių ir pakuočių srautų, naudojimas tvarkyti kitus gaminių ar pakuočių atliekų srautus gali rodyti gamintojo atsakomybės principo taikymo riziką.

3. Gaminių ir pakuočių atliekų 2007–2008 m. tvarkymo užduotys ir jų vykdymas. Gaminių ir pakuočių atliekų apskaita

Europos Parlamentas ir Taryba, siekdami pagerinti gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymą, šalims narėms nustatė gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo užduotis^{5,6,7}. Jų vykdymas turi parodyti atliekų tvarkymo sistemų efektyvumą.

Vadovaujantis minėtomis Direktyvomis, Lietuvoje nustatytos apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir perdirbimo užduotys 2007–2012 metams^{8,9,10}.

Apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduočių vykdymas kontroliuojamas pagal gamintojų ir (ar) importuotojų teikiamas ataskaitas. Į vidaus rinką išleistų pakuočių apskaitos tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m.

⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 2005-03-09 direktyva Nr. 2005/20/EB, iš dalies keičianti direktyvą Nr. EB 94/62/EB dėl pakuočių atliekų.

⁶ Europos Parlamento ir Tarybos 2006-09-06 direktyva Nr. 2006/66/EB, iš dalies keičianti direktyvą Nr. EB 94/62/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo.

⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2003-01-27 direktyva Nr. 2002/96/EB dėl pakuočių elektros ir elektroninės įrangos atliekų.

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-21 nutarimas Nr. 1574 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymą“.

⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-12-28 įsakymas Nr. D1-618 „Dėl pakuočių surinkimo ir pakartotinio naudojimo 2007–2012 metų užduočių nustatymo“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-24 nutarimas Nr. 1168 „Apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo 2007–2012 metų užduotys“.

birželio 27 d. įsakymu Nr. 348 patvirtintos Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklės. Šis teisės aktas įpareigoja įmones kiekvienais metais pateikti aplinkos apsaugos regionų departamentams nustatytos formos ataskaitą. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, gamintojų ir (ar) importuotojų, per metus išleidžiančių į vidaus rinką daugiau kaip 10 t pakuočių, deklaruotas pakuočių svoris sudarė 97 proc. viso 2008 m. į Lietuvos rinką išleistų pakuočių svorio. Kadangi teisės aktai nenustato minimalios deklaruotino pakuočių svorio ribos, ataskaitas privalo teikti visos įmonės, išleidžiančios į vidaus rinką bet kokius pakuotus gaminius, nepriklausomai nuo bendro į vidaus rinką išleidžiamos pakuotės (tuščios ar pripildytos) svorio. Tai didina administracinę naštą įmonėms ir apsunkina teikiamų ataskaitų kontrolės procesą.

Aplinkos apsaugos agentūroje surinkome informaciją apie pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduočių 2007–2008 metais vykdymą. Kaip matyti 4 priede, 2007 ir 2008 metais buvo įvykdytos plastikinių, PET, popierinių/kartoninių, metalinių, kombinuotų ir kitų pakuočių atliekų perdirbimo užduotys. Neįvykdyta stiklinių pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduotis:

- 2007 m. numatyta perdirbti 62 proc. stiklinių pakuočių atliekų, o perdirbta 36 proc.,
- 2008 m. numatyta perdirbti 64 proc. stiklinių pakuočių atliekų, o perdirbta 50 proc.

Šešioms apmokestinamiesiems gaminiams buvo nustatytos 80 proc. atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduotys, atsižvelgiant į tai, kiek į vidaus rinką išleista šių apmokestinamųjų gaminių. Dviejų apmokestinamųjų gaminių atliekų užduotys įvykdytos ir viršytos:

- padangų surinkta ir panaudota ar perdirbta: 2007 m. 92 proc., 2008 m. 101,6 proc.,
- transporto priemonių akumuliatorių 2007 m. panaudota ar perdirbta 144,5 proc., 2008 m. 163 proc.

Kitų keturių apmokestinamųjų gaminių atliekų užduotys neįvykdytos:

- galvaninių elementų ir akumuliatorių, išskyrus automobilinius, 2007 m. surinkta ir panaudota ar perdirbta tik 1,5 proc., o 2008 m. – 6 proc.,
- vidaus degimo variklių degalų arba tepalų filtrų 2007 m. surinkta ir panaudota ar perdirbta 66 proc., o 2008 m. – 68,4 proc.,
- vidaus degimo variklių įsiurbimo oro filtrų 2007 m. surinkta ir panaudota ar perdirbta 58 proc., o 2008 m. – 48 proc.,
- automobilių hidraulinių (tepalinių) amortizatorių 2007 m. surinkta ir panaudota ar perdirbta 55 proc., o 2008 m. – 63 proc.

Norime pastebėti, kad išankstinio tyrimo metu Aplinkos apsaugos agentūra neturėjo apibendrintų duomenų apie 2009 m. Lietuvoje išleistus į rinką apmokestinamuosius gaminius ir pakuotes.

Neįvykdomos stiklinės pakuotės, baterijų ir akumuliatorių, vidaus degimo variklių degalų arba tepalų ir oro įsiurbimo filtrų, automobilių hidraulinių (tepalinių) amortizatorių atliekų

surinkimo ir panaudojimo ir (ar) perdirbimo užduotys. Tai rodo, kad egzistuoja šių atliekų netinkamo šalinimo rizika.

Aplinkos apsaugos agentūra audito metu pateikė atliekų tvarkymo apibendrintus duomenimis, iš kurių matyti, kad bendras surenkamų atliekų kiekis kasmet didėjo: 2008-aisiais, lyginant su 2006 metais, šis kiekis išaugo 2,6 proc. (žr. 3 priedą).

Analizuodami atliekų apskaitos ataskaitose pateiktus duomenis pastebėjome, kad einamųjų metų pabaigos atliekų kiekio likučiai nesutampa su kitų metų pradžios atliekų kiekio likučiais, nors, vadovaujantis veiklos tęstinumo ir apskaitos pastovumo principais, jie turėtų sutapti (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. **Atliekų likučiai nurodyti metinėse atliekų tvarkymo ataskaitose (tūkst. tonų)**

Metai	Metų pradžia	Metų pabaiga	Skirtumas (3-2)
1	2	3	4
2004	2912,3	3036,3	–
2005	2011,2	2072,8	1025,1
2006	1066,7	1121,5	1006,1
2007	876,8	884,9	244,7
2008	751,5	699,2	133,4

Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros pateiktus metinius atliekų kiekius

Analizuodami atliekų apskaitos apibendrintus duomenis pastebėjome, kad likučių skirtumai 2004–2008 m. laikotarpiu buvo būdingi beveik visoms gaminių ir pakuočių atliekų grupėms (popieriaus ir kartono, galvaninių elementų, tepalų filtrų, padangų).

Išankstinio tyrimo metu Aplinkos ministerija ir Aplinkos apsaugos agentūra pažymėjo, kad viena iš neatitikimo priežasčių – nepakankama ataskaitas teikiančių įmonių kontrolė¹¹. Keliant darbuotojų kvalifikaciją ir stiprinant įmonių priežiūrą ir kontrolę, tokių neatitikimų mažėja.

Norime pastebėti, kad pagal šiuo metu galiojantį Pirminės atliekų apskaitos ir atliekų apskaitos ataskaitos duomenų surinkimo, apdorojimo ir ataskaitų rengimo tvarkos aprašą¹², apibendrinta informacija apie atliekų susidarymą ir tvarkymą Aplinkos apsaugos agentūros puslapyje skelbiama iki liepos 1 d.

¹¹ Lietuvos Respublikos aplinkos viceministro 2010-07-21 raštas Nr. D1-7065 „Dėl veiklos audito „Gaminių ir pakuočių ar pakuočių atliekų tvarkymas“ išankstinio tyrimo ataskaitos“.

¹² Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004-12-17 įsakymas Nr. (17-2)-D8-657 „Dėl pirminės atliekų apskaitos ir atliekų apskaitos ataskaitos duomenų surinkimo, apdorojimo ir ataskaitų rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Įmonių, teikiančių ataskaitas apie atliekų susidarymą ir tvarkymą, kontrolė nepakankama. Todėl atsiranda atliekų apskaitos ir informacijos apie atliekų susidarymą ir tvarkymą netikslumo ir nepatikimumo rizika.

4. Naujausių ES direktyvos reikalavimų perkėlimas į Lietuvos teisės aktus

Išankstinio tyrimo metu susipažinome su Europos Parlamento ir Tarybos direktyva¹³, kuri numato priemones, skirtas apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą užkertant kelią atliekų susidarymo ir tvarkymo žalingam poveikiui.

Šioje direktyvoje numatyta didesnė gamintojo atsakomybė, numatant stiprinti atliekų pakartotinį naudojimą, prevenciją, perdirbimą ir pan., nustatyta, kad teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti, turi įsigalioti iki 2010 m. gruodžio 12 d.

Aplinkos ministerija, siekdama įgyvendinti direktyvos reikalavimus, parengė Atliekų tvarkymo įstatymo 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 17, 26, 27, 28, 29, 30, 32 straipsnių, 4 ir 5 priedų ir šeštojo skirsnio pakeitimo ir papildymo, 1, 2, 3 priedų pripažinimo netekusiais galios ir papildymo 3¹, 6¹, 7¹, 11¹, 11², 18¹ straipsniais ir antruoju skirsniu¹ įstatymo projektą ir 2010-06-19 pateikė Lietuvos Respublikos Ministro pirmininko tarnybai¹⁴.

PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ SIŪLOMA NEATLIKTI AUDITO

Išankstinio tyrimo metu nustatėme tokias gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo ir jo organizavimo problemas:

1. Aplinkos ministerijai pavesta koordinuoti kitų valstybės institucijų, vykdančių atliekų tvarkymą, veiklą, tačiau be aiškaus reglamentavimo sudėtinga suderinti kitų šioje veikloje dalyvaujančių institucijų, ypač kitų ministerijų ir savivaldybių, veiksmus (žr. 1 dalį);
2. gamintojo atsakomybės principas Lietuvoje įgyvendinamas ne visiškai (žr. 2 dalį);
3. įmonių, teikiančių ataskaitas apie atliekų susidarymą ir tvarkymą, kontrolė nepakankama. Todėl egzistuoja atliekų apskaitos ir informacijos apie atliekų susidarymą ir tvarkymą duomenų netikslumo ar nepatikimumo rizika (žr. 3 dalį).

¹³ Europos Parlamento ir Tarybos 2008-11-19 direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas.

¹⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2010-06-19 raštas Nr. (17-1)-D1-6085 „Dėl atliekų tvarkymo įstatymo“ pakeitimo“.

Aplinkos ministerija šiuo metu rengia Atliekų tvarkymo, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo, Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymų pakeitimus. Jų projektai 2010-04-23 pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms. Aplinkos ministerija teikdama įstatymų pakeitimus nurodė¹⁵: „Vertinant susiklosčiusią sudėtingą situaciją antrinių žaliavų rinkoje ir nesklaidžiai įgyvendinamą gamintojo atsakomybės principą, išryškėjo būtinybė tikslinti gamintojo atsakomybės principo įgyvendinimo reglamentavimą ir taip tobulinti esamą atliekų tvarkymo sistemą. Esanti teisinė bazė sudaro prielaidas gamintojo atsakomybės principo paviršutiniškam supratimui ir iš esmės principas nėra įgyvendinamas. Pastebima, kad šiuo metu individualus atliekų tvarkymo organizavimas apsiriboja dokumento, įrodančio Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytų gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą, pirkimu. Gamintojai ir importuotojai, rinkai tiekiantys ne tik antrines, tretines, bet ir pirmines pakuotes, pakuočių atliekų naudojimo ir (ar) perdirbimo užduotis vykdo finansuodami daugiausia antrinių ir tretinių (komercinių) pakuočių atliekų tvarkymą, o pirminių pakuočių atliekų tvarkymas, kurių tvarkymo išlaidos daug didesnės, finansuojamas nepakankamai“.

Aplinkos ministerija numato šiuos pagrindinius įstatymų projektų tikslus ir uždavinius:

- tobulinti gamintojo atsakomybės principo įgyvendinimą;
- mažinti administracinę naštą ūkio subjektams;
- užtikrinti nuolatinį gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir tinkamą šio tvarkymo finansavimą;
- užtikrinti kuo didesnę atliekų, kurioms taikomas gamintojo atsakomybės principas, surinkimą, perdirbimą ir kitokį naudojimą;
- suvienodinti gaminių atliekų tvarkymo organizavimo reikalavimus;
- skatinti glaudesnę gamintojų ir importuotojų bendradarbiavimą, organizuojant tvarkymą atliekų, kurioms taikomas gamintojo atsakomybės principas;
- sudaryti galimybes vartotojams atiduoti padangų atliekas padangų pirkimo vietose;
- mažinti administracinę naštą verslui, EEĮ savo reikmėms naudojantiems, nedidelį kiekį pakuočių tiekiantiems gamintojams ir importuotojams.

Aplinkos ministerijos parengti minėti teisės aktų pakeitimai siūlo pakeisti iki šiol galiojusią gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemą. Pakeitimai apima išankstinio tyrimo metu nustatytas problemas ir turėtų sudaryti sąlygas joms išspręsti.

Įvertinę šias aplinkybes manome, kad atlikti pagrindinį auditą netikslinga, nes audito įrodymų rinkimas nustatytoms problemoms pagrįsti pareikalaus audito išteklių, tačiau nesukurs atitinkamos pridėtinės vertės.

¹⁵ Aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 2, 32 straipsnių aštuntojo¹ skirsnio pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo aštuntojo² skirsniu ir 16 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 2, 7, 8, 10 straipsnių pakeitimo ir papildymo 6¹, 7¹ straipsniais ir Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo 2, 5, 8 straipsnių ir 3 priedėlio pakeitimo ir papildymo įstatymo projektų“.

Apie išankstinio tyrimo rezultatus ir jo metu pastebėtas problemas siūlome raštu informuoti Aplinkos ministeriją.

Siūlome strateginio tyrimo metu stebėti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemos kūrimą ir funkcionavimą ir, esant būtinybei, atlikti auditą nuo naujos sistemos funkcionavimo praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams.

2-ojo audito departamento direktoriaus

pavadootojas

Mindaugas Milčiūnas

2-ojo audito departamento

vyriausiasis valstybinis auditorius

Antanas Aliulis

PRIEDAI

Išankstinio tyrimo ataskaitos
„Gaminių ir pakuočių atliekų
tvarkymas“
1 priedas

Gaminių ir pakuočių grupės, kurioms taikoma gamintojo atsakomybė

Eil. Nr.	Grupė, kuriai taikoma gamintojo atsakomybė	Taikomos priemonės
1.	Pakuotės	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant mokami mokesčiai už aplinkos taršą pakuotės atliekomis.
2.	Apmokestinamieji gaminiai (padangos; akumuliatoriai, naudojami transporto priemonėse; galvaniniai elementai ir akumuliatoriai, išskyrus transporto priemonių, vidaus degimo variklių degalų arba tepalų filtrai; vidaus degimo variklių įsiurbimo oro filtrai)	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant mokami mokesčiai už aplinkos taršą gaminių atliekomis.
3.	Elektros ir elektroninė įranga	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant taikomos sankcijos.
4.	Naudoti netinkamos transporto priemonės	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant taikomos sankcijos. Atliekų tvarkymo įstatymas numato, kad transporto priemonių gamintojai ir ar importuotojai privalo sukurti sistemą, kad naudoti netinkamos transporto priemonės būtų surenkamos ir sutvarkomos.
5.	Alyvos	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant taikomos sankcijos.
6.	Baterijos	Nustatytos atliekų perdirbimo užduotys, kurių nevykdant taikomos sankcijos.
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros duomenis		

Išankstinio tyrimo ataskaitos
„Gaminių ir pakuočių atliekų
tvarkymas“
2 priedas

**Gamintojo atsakomybės taikymo būdai, kuriuos gali pasirinkti gamintojai
ir importuotojai Lietuvoje**

Eil. Nr.	Gamintojo teisė	Pastabos
1.	Individualiai tvarkyti savo gaminių arba pakuočių atliekas	
2.	Gaminių ir (ar) pakuočių atliekas sutartinais pagrindais pavesti tvarkyti tokias atliekas tvarkančioms įmonėms	Pateikiamas dokumentas, patvirtinantis atliekų perdirbimą.
3.	Įsteigti organizacijas ir joms pavesti diegti savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančias atliekų surinkimo sistemas, kad būtų įvykdytos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir ar pakuotės atliekų tvarkymo užduotys. Šio punkto nuostatų įgyvendinimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija	
4.	Steigti Atliekų tvarkymo įstatymo 34-3 straipsnyje nurodytas gamintojų ir importuotojų organizacijas ar tapti tokių organizacijų nariais	Lietuvoje šiuo metu veikia tik trys organizacijos: 1. UAB „Žalioji taška“ – turinti licenciją organizuoti stiklinės, plastikinės, PET, kombinuotos metalinės, popierinės ir kartoninės pakuotės atliekų tvarkymą. 2. Asociacija EEPA – turinti licenciją organizuoti EEĮ, apmokestinamųjų gaminių (akumuliatorių ir galvaninių elementų atliekų tvarkymą). 3. „Gamintojų ir importuotojų asociacija“ – turinti licenciją organizuoti stiklinės, plastikinės, PET, kombinuotos metalinės, popierinės ir kartoninės pakuotės, apmokestinamųjų gaminių (padangų, akumuliatorių, galvaninių elementų, vidaus degimo variklių, degalų, arba tepalų filtrų, vidaus degimo variklių įsiurbimo oro filtrų, automobilių hidraulinių (tepalinių) amortizatorių), eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, alyvų, EEĮ atliekų tvarkymą.
5.	Sumokėti mokestį už aplinkos teršimą gaminių ir pakuotės atliekomis	2008 m. įmonės sumokėjo 19,0 mln. Lt, o 2009 m. – 14,0 mln. Lt.
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros duomenis		

Išankstinio tyrimo ataskaitos
„Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymas“
3 priedas

Lietuvos Respublikoje susidarę (surinkti) ir sutvarkyti atliekų kiekiai

5 lentelė. Atliekų kiekiai 2006 metais, t

Atliekos pavadinimas	Kiekis metų pradžioje	Surinkta	Sutvarkymas						Saugojimas	Apdorojimas	
			Šalinimas		eksportas	Deginimas		Perdirbimas			Kitoks naudojimas
			Sąvartyne	Kitais būdais		Su energija	Be energijos				
Popieriaus ir kartono pakuotės atliekos	2021,5	52523,6	0,5	0,0	2453,3	2,7	0,0	48577,1	0,0	3511,6	0,0
Plastikinės pakuotės atliekos	2828,7	14809,6	43,4	0,0	5337,4	0,0	0,0	9787,6	0,0	2469,9	0,0
Medienos pakuotė	150,4	12995,1	111,2	0,0	0,0	3990,0	3,5	8669,2	0,0	371,5	0,0
Įvairi metalinė pakuotė	628,8	3931,8	0,0	0,0	3947,9	0,0	0,0	0,0	0,0	612,7	0,0
Įvairi pakuotė (kombinuota)	462,2	538,6	0,0	0,0	274,5	0,0	1,0	183,0	0,0	542,3	0,0
Įvairi pakuotė (mišrios)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stiklo pakuotė	1690,2	31699,0	1,1	0,0	14061,5	0,0	0,0	8427,4	0,0	10899,2	0,0
Panaudotos padangos	5459,3	18622,4	0,0	0,0	907,5	7193,4	0,0	10947,4	0,0	5033,5	0,0
Tepalų filtrai	27,4	228,0	0,0	0,0	156,7	0,0	0,0	0,0	0,0	98,8	0,0
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	26,1	88,8	0,0	0,0	56,0	0,0	2,4	0,0	0,0	56,5	0,0
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	2,0	50,4	0,0	0,0	25,6	0,0	10,9	4,8	0,0	11,2	0,0
Galvaniniai elementai ir akumuliatoriai	613,4	2291,2	0,0	0,0	1836,5	0,0	0,0	0,0	0,1	1068,0	0,0
Komunalinės atliekos	17906,2	1325724,7	1209755,4	1593,3	33741,2	147,2	15,1	78803,1	1391,3	18120,3	64,1
Mišrios komunalinė	28,4	1076385,5	1076383,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,3	0,0
Viso atliekų	1066706,5	5741051,7	3499288,2	216513,3	659151,7	219629,5	31209,8	640742,8	349842,6	1121561,8	69818,5

Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis

6 lentelė. Atliekų kiekiai 2007 metais, t

Atliekos pavadinimas	Kiekis metų pradžioje	Surinkta	Sutvarkymas						Saugojimas	Apdorojimas tarpiniais būdais	
			Šalinimas		Eksportas	Deginimas		Perdirbimas			Kitoks naudojimas
			Sąvartyne	Kitais būdais		Su energija	Be energijos				
Popieriaus ir kartono pakuotės atliekos	3768,6	68591,7	0,0	0,0	8437,9	16,6	0,0	60680,1	0,0	3225,6	0,0
Plastikinės pakuotės atliekos	2288,2	18585,1	34,8	0,0	8187,8	0,0	0,0	10197,5	14,7	2438,5	0,0
Medienos pakuotė	600,7	23893,2	0,0	0,0	0,0	3376,8	0,0	20611,4	0,0	505,7	0,0
Įvairi metalinė pakuotė	613,5	8848,1	0,0	0,0	5153,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1359,6	2948,7
Įvairi pakuotė (kombinuota)	259,6	487,2	0,0	0,0	335,8	0,0	0,0	109,3	0,0	301,8	0,0
Įvairi pakuotė (mišrios)	0,0	3,9	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stiklo pakuotė	10755,8	29679,7	0,0	0,0	12075,4	0,0	0,0	18211,1	3,9	10145,1	0,0
Panaudotos padangos	4906,0	20062,2	0,0	0,0	29,1	8089,4	0,0	11002,3	0,0	5847,5	0,0
Tepalų filtrai	97,0	302,9	0,0	0,0	250,0	0,0	0,0	43,0	0,0	106,9	0,0
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	30,8	187,3	0,0	0,0	94,0	6,8	0,0	67,2	0,0	50,2	0,0
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	10,6	302,7	0,0	0,0	25,1	0,0	0,8	244,2	0,0	43,1	0,0
Galvaniniai elementai ir akumuliatoriai	590,1	11849,4	0,0	0,0	2572,2	0,0	0,0	0,0	0,0	446,7	9420,6
Komunalinės atliekos	17081,7	1353609,8	1241701,0	3393,4	50158,7	195,0	3,1	51422,4	0,0	12720,1	11097,8
Mišrios komunalinės	77,9	1128751,4	1128631,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	198,0	0,0
Viso atliekų	876881,3	6319659,3	3578038,2	126227,8	677629,5	164893,7	13926,0	825925,1	805208,3	884980,6	119711,2
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis											

7 lentelė. Atliekų kiekiai 2008 metais, t

Atliekos pavadinimas	Kiekis metų pradžioje	Surinkta	Sutvarkymas						Saugojimas	Apdorojimas tarpiniais būdais	
			Šalinimas		Eksportas	deginimas		Perdirbimas			Kitoks naudojimas
			Sąvartyne	kitais būdais		Su energija	Be energijos				
Popieriaus ir kartono pakuotės atliekos	2456,8	76905,5	6,9	0,0	13379,4	17,1	0,0	61769,5	0,0	4189,3	0,0
Plastikinės pakuotės atliekos	2358,1	21939,8	33,5	0,0	9763,2	0,0	0,0	11024,7	1,6	3474,9	0,0
Medienos pakuotė	658,2	27465,7	0,0	0,0	0,0	1646,1	0,0	25596,7	7,5	873,6	0,0
Įvairi metalinė pakuotė	1357,2	9905,0	0,0	0,0	5785,7	0,0	0,0	871,1	0,0	2413,3	2192,2
Įvairi pakuotė (kombinuota)	346,6	230,2	0,0	0,0	287,1	0,0	0,0	127,6	0,0	162,1	0,0
Įvairi pakuotė (mišrios)	0,0	9,3	9,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stiklo pakuotė	10126,1	36763,9	9,0	0,0	18422,2	0,0	0,0	21104,3	0,0	7354,6	0,0
Panaudotos padangos	6243,4	18746,5	0,0	0,0	87,6	9083,9	0,0	10667,0	190,6	4960,7	0,0
Tepalų filtrai	66,9	392,4	0,0	0,0	342,8	0,0	0,0	0,0	0,0	113,4	4,2
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	43,4	631,8	0,0	0,0	168,1	0,0	0,0	0,0	0,0	61,7	445,4
Kitos nebenaudojamų mašinų ir įrangos sudedamosios dalys	46,0	430,9	0,0	0,0	30,9	0,0	0,0	364,9	0,0	52,1	29,0
Galvaniniai elementai ir akumuliatoriai	543,9	9705,1	0,0	0,0	1255,9	0,0	0,0	0,1	0,0	508,1	8484,9
Komunalinės atliekos	14091,2	1386667,3	1254105,0	0,0	60470,4	0,0	2,0	54825,5	5088,6	17437,2	8829,7
Mišrios komunalinės	175,6	1156526,1	1156618,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	83,5	0,0
Viso atliekų	751574,2	5889810,4	3425346,5	137404,7	685887,6	181209,0	14882,1	891171,5	514416,0	699278,4	91788,9

Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis

8 lentelė. Gamintojų ir importuotojų išleidžiamų į vidaus rinką gaminių atliekų tvarkymo atsakomybės įgyvendinimas 2008 m.

Gaminys	Užregistruota įmonių Gamintojų ir importuotojų sąvade	Įmonės, organizuojančios atliekų tvarkymą per Licencijuotas organizacijas		Sutvarkyta atliekų, t (2008 m.)	Sutvarkyta per Licencijuotas organizacijas	
		vnt.	proc.		t	proc.
Alyvos	138	30	21,7	5620	752,2	13,4
Transporto priemonės	297	34	11,5	n. d.	293 vnt.	
Elektros ir elektroninė įranga	822	98	11,9	11826	7452,4	63,0
Baterijos ir akumuliatoriai	568	65	11,4	9741	0,29	0,0
Apmokestinamieji gaminiai, išskyrus baterijas ir akumuliatorius	598	21	3,5	20757	421,65	2,0
Pakuotės	virš 10000	688	6,5	171994	35752	20,8
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos duomenis						

Išankstinio tyrimo ataskaitos „Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymas“
4 priedas

Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo užduočių vykdymas

9 lentelė. Pakuočių surinkimo ir pakartotinio naudojimo užduotys ir jų įvykdymas 2007–2008 metais

Pakuotė	2007 m.				2008 m.			
	Panaudota gaminiams supakuoti ar importuota ir išleista į vidaus rinką užpildyta pakartotinio naudojimo pakuotė	Nustatytos užduotys (2007 m. ir 2008 m.)	Susigrąžinta tuščia pakartotinio naudojimo pakuotė		Panaudota gaminiams supakuoti ar importuota ir išleista į vidaus rinką užpildyta pakartotinio naudojimo pakuotė	Susigrąžinta tuščia pakartotinio naudojimo pakuotė		
			t	Proc.		t	Proc.	t
Stiklinės pakartotinio naudojimo	73324,0	80	65197,0	88,9	80407,0	73180,0	91,0	
Kitos pakartotinio naudojimo	129463,0	80	138983,0	107,3	156245,0	166764,0	106,7	
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis								

10 lentelė. Pakuočių atliekų naudojimo ir perdirbimo užduotys ir jų įvykdymas 2007-2008 metais

Pakuotės rūšis	2007 m.				2008 m.			
	Susidarė pakuočių atliekų	Nustatytos užduotys	Perdirbta		Susidarė pakuočių atliekų	Nustatytos užduotys	Perdirbta	
			t	Proc.			t	Proc.
Stiklinė	84069,0	62	30287,0	36	79163,0	64	39526,0	50
Plastikinė (taip pat PET)	64483,0	25	18390,0	29	63806,0	25	20788,0	33
PET	15240,0	15	7998,0	52	16077,0	17	3046,0	19
Popierinė/kartoninė	102063,0	64	69118,0	68	103013,0	68	75149,0	73
Metalinė	14283,0	42	8095,0	57	14258,0	46	8849,0	62
Kombinuota	3284,0	-	445,0	14	1017,0	-	415,0	41
Kita (taip pat medinė)	74192,0	12	20612,0	28	68429,0	14	25597,0	37
Viso:	342374,0	-	146947,0	43	329685,0	-	170324,0	52
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis								

11 lentelė. Apmokestinamųjų gaminių išleidimo į rinką, atliekų tvarkymo užduotis ir jų įvykdymas 2007-2008 metais

Apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų pavadinimas	2007 m.				2008 m.			
	Išleista į vidaus rinką	Nustatytos užduotys	Sutvarkyta		Išleista į vidaus rinką,	Nustatytos užduotys	Sutvarkyta	
			t	Proc.			t	Proc.
Padangos	20954,5	80	19305,0	92,0	19479,7	80	19796,4	101,6
Akumulatoriai, naudojami transporto priemonėse	7552,0	80	10909,4	144,5	5930,0	80	9666,0	163,0
Galvaniniai elementai ir akumulatoriai, išskyrus automobilinius	586,0	80	9,0	1,5	928,0	80	55,7	6,0
Vidaus degimo variklių degalų arba tepalų filtrai	646,0	80	425,0	66,0	614,4	80	420,0	68,4
Vidaus degimo variklių įsiurbimo oro filtrai	221,0	80	128,0	58,0	288,7	80	138,0	48,0
Automobilių hidrauliniai (tepaliniai) amortizatoriai	718,0	80	394,0	55,0	640,3	80	403,0	63,0
Šaltinis – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis								